

Dětství

Odkud a z jakého prostředí vlastně pocházíte?

Narodila jsem se v Praze, na Smíchově, na Arbesově náměstí, v březnu 1921. Byli jsme taková bohatší rodina, ale ne zas nějak moc bohatá, třeba auto jsme neměli nikdy. Tatínek dělal ředitele koncernu Juta a maminka zůstala v domácnosti. Měli jsme i kuchařku a dívku, která se o mne a o bratra Jiřího starala. Maminka byla inteligentní ženská, ale kromě čtení, vyšívání a pletení nedělala opravdu nic, je to až k neuvěření. Do školy jsem chodila blízko, do Smetanovy ulice – a od primy do Drtinova gymnasia. Když mi bylo asi šestnáct, přestěhovali jsme se do většího bytu na druhou stranu Vltavy, na roh Resslerky a Gorazdovy, což se dělo za velkých protestů maminčiných a mých, protože my chtěly zůstat na Smíchově. Rodiče se společensky, respektive politicky nijak neangažovali, zato byli zuřiví sportovci, dokonce horolezci, od dubna do října jsme pobývali v Alpách, tatínek přijížděl, když měl volno a rodiče pak dělali takové náročné túry. Já umím od tří let plavat, to jsem se tehdy naučila sama, v alpském jezeře, ale jinak jsme bratr ani já nesportovali, i když bratr skvěle lyžoval. Naši se tím trápili, nutili mne třeba, abych trénovala tenis, ale v tomhle směru jsem se nevyvedla. Byli jsme židovská rodina, asimilovaná, bez židovské víry, takže já o židovství nevěděla vůbec nic, vychovávali mne katolicky.

Chodila jste do skautu?

Jo, jistě, skautka jsem byla a bratr chodil taky, měl skvělý oddíl vodních skautů. Já jsem ovšem vlezla do hnusného de facto komunistického dívčího oddílu, pak jsem se s nimi dost tvrdě rozešla v roce 1938. Vedoucí se jmenovala Bohunka a říkala si „Buňka“, takže to už si asi dovedete představit, jak to vypadalo. Holky pořád prohlašovaly, že jediná naše spása je Sovětský svaz a podobné věci, hrozně mi to lezlo na nervy. S komunismem jsem nikdy nekoketovala, ani před válkou ani po ní. Hodně jsem četla, třeba jsem přelouskla komunistický manifest a úplně mne zděsilo, že celá ta jejich ideologie je založena na závisti. V tomhle směru mi asi vždycky pomáhala víra – do karmelu, do kláštera jsem se hlásila už v roce 1939, ale nevzali mě, právě kvůli židovskému původu, řekli, že jsem jejich, ale že se mám přihlásit později...

Zpracoval Adam Drda
Babylon 6/XVI, 2. března 2007

Po válce a po roce 1948

Jak jste na tom byla po válce politicky? A jak to bylo s klášteřem?

Přijali Vás?

Když se v roce 1946 konaly volby, váhala jsem mezi národními socialisty a lidovci, nakonec jsem volila nársoc. Ani jedni nebyli nic moc, ale lidovci mi vadili víc, nikdy jsem je nechtěla – zdálo se mi, že je to partaj, která se snaží být akorát za každou cenu ve vládě a jinak je k ničemu. Na ty volby si vzpomínám dobře, byli jsme z úspěchu komunistů nešťastní. Zнала jsem dost Slováků a oni si před námi úplně odplivovali. Měli hodně nekomunistických hlasů a my jsme to v Čechách a zvláště v Praze zvorali. Co se kláštera týká, byla jsem postulanka, po válce jsem se šla hned přihlásit, ale tzv. duchovní vůdce mi řekl, že se teď musím starat o maminku, která se po tatínkově smrti úplně rozsykala. V tom měl naprostou pravdu. Jenže já jsem se s ním radila i o tom, co mám v civilu dělat, na jakou se mám přihlásit fakultu. Říkala jsem mu, že mám kromě kláštera dvě velké lásky, medicínu a jazyky (to když chci být opravdu líná, protože na jazyky jsem mimořádně nadaná). A tady duchovní vůdce zapracoval velmi nešťastně, řekl mi, že medicínu určitě ne, protože co bych s ní v klášteře dělala, že když je to jednodušší, tak ať jdu na jazyky. Studovala jsem tedy angličtinu a francouzštinu. Do kláštera jsem pak šla v roce 1948, ale když pozavírali řeholníky, tak k nám přišel nějaký kněz (později se ukázalo, že to byl agent StB) a prohlásil, že si arcibiskup přeje, aby karmel vyhodil všechny novicky a postulanky. Ten člověk lhal, ale vzali to vážně, já byla novicka, tak mě vyhodili. Z fakulty mne ovšem při prověrkách vyrazili taky.

Po komunistickém převratu, v době, kdy začalo tvrdé tažení proti církvi, jste byla členkou společenství Rodina, které založil páter Kolakovič a k němuž patřili kněží Josef Zvěřina či Oto Mádr, profesorka Růžena Vacková a další významní lidé z katolického prostředí. Spisovatel a historik Václav Vaško vzpomíná, že jste se scházeli k diskusím i k modlitbám a že u vás doma poprvé zažil tajně celebričanou mši, která na něj udělala hluboký dojem. Jak jste do Rodiny přišla?

Nějak to vyplynulo. Většinu lidí z Rodiny jsem dobře znala, třeba ze společenství od Svatého Salvátora. Na konci roku 1949 se někdo z nich zeptal, jestli bych s nimi nechtěla spolupracovat, což se mi moc líbilo, takže jsem hned kývla. Oni si tenkrát vybírali, nebyla to samozřejmost, mne si myslím vyhlédl Josef Zvěřina. Já jsem tehdy ale dělala i jiné věci, například jsem vozila kněžím do internačních táborů různé materiály, papežské indulty, pokyny, jak se chovat v nesvobodě, jídlo, víno... Indulty mi dávaly sestry z apoštolátu, jídlo a víno jsem dávala ze svého nebo jsme se skládali s přáteli, dokonce mi pomáhala i švagrová, která se sice hlásila k Československé církvi, ale tuhle pomoc považovala za správnou. Internované pořád stěhovali, takže jsem postupně byla v Hejnicích, v Bohosudově, v Králíkách, v Kamenici... Do Želivi jsem se nedostala, do Hejnic mě nepustili, ale většinou jsem pronikla – třeba v Bohosudově jsem zaplatila

lidem v nějaké chalupě, která sousedila s internačním táborem, pustili mě za to na zahrádku a já pak prolézala kedlubnama, až z druhé strany dorazil nebožtík páter Bárta, kterému jsem předala věci, dokonce jsme si stihli i popovídat... V Oseku u Duchcova zase byla taková kamenná zeď, tak jsem se zula, vylezla nahoru a pískala (protože pískat, to já umím), dokud nedorazil někdo z kněží. V Králíkách jsem šla do internace ještě s jednou holkou, přijely jsme s velkou skupinou pobožných starších dam. Předešly jsme je a narazily na hlídku, tam hlídali obyčejní vojáci. Byla zima, po kolena sněhu a ti vojáci nás začali koulovat. Tak jsme jim to vracely, pak nám to všem přišlo k smíchu a oni nás normálně nechali projít a tudíž i předat „kontraband“. Cestou zpátky jsme potkaly ty pobožné starší dámy, které ovšem dovnitř nesměly – a to si nedovedete představit, jak nám nadávaly, že jsme měly výhodu, protože si začínáme s vojskem...

Zpracoval Adam Drda
Babylon 6/XVI, 2. března 2007

Vězenkyní

Jaký byl v Pardubicích život? Pamatujete si, s kým jste byla na cele?

A na legendární vězeňské přednášky Růženy Vackové?

Nás pořád stěhovali, prohazovali spolubydlící, takže si spíš pamatuju, kde jsem byla než s kým vším jsem bydlela. Na přednášky si vzpomínám, ale nechodila jsem tam. Jednak to bylo na záchodech v noci a jednak po té žlutence velmi nesnáším kouř a tam se kouřilo strašně, takže jsem dávala přednost spánku. Ale Růženka mi to odpouštěla... V Pardubicích se mohl načerno vzdělávat každý, kdo chtěl a nebál se riskovat. Učily se třeba i jazyky, angličtina. Já sama jsem to ale nedělala, ne snad ze strachu, ale prostě nemám pedagogické schopnosti, což se mnohokrát potvrdilo (i tady v Polsku, v klášteře – zkoušela jsem učit angličtinu a všechny žáčky mi utekly). Ve vězení jsme vytvářely takové „rodinky“, ta naše byla z velké části „kolakovičovská“ plus další holky, co seděly za víru – dělaly jsme v neděli vězeňské mše, modlily jsme se česky. Měly jsme dvojjazyčný misál, ale tam se nic neudrželo, sebrali nám ho při nějakém „filcuňku“, prohlídky byly pořád. Navíc ke konci začaly problémy s kriminálními vězenkyněmi. Do roku 1958 jsme od nich byly izolované, ale pak to byla bída, člověk si neudržel nic, ani kapesník. Dost si taky pamatuju korekce, protože v korekci jsem skončila poměrně často. Nejvíc v době, kdy si vymysleli, že budeme v neděli chodit do práce – my jsme to odmítaly a tak jsme z korekcí skoro nevyšly.

Pustili vás na amnestii v roce 1960, tedy celkově po sedmi letech vězení.

Upínala jste se v kriminále k propuštění?

Moc ne, já jsem žádnou nadějí nepěstovala. Růženka Vacková zastávala názor, že se má šířit optimismus i za cenu lži a kvůli tomu jsme se hodně přely. Když ji pak v druhé půlce šedesátých let propustili a sešly jsme se, objala mě a řekla, že jsem měla pravdu. A když jsem se v roce 1960 vracela do Prahy, nebyla jsem vůbec nadšená, ale úplně znechucená. Takhle jsem si to nepředstavovala, měli jsme být přece rehabilitováni, očištěni, mělo se nám dostat omluvy, a ne abychom se vraceli jako trestanci. Kriminál mi vyčítal šéf v práci ještě v osmašedesátém, naznačoval mi, abych nezapomínala, odkud jsem přišla. Tehdy nám sice „vyrobili“ čistý trestní rejstřík, ale lidi si stejně dovolovali dál.

Zpracoval Adam Drda
Babylon 6/XVI, 2. března 2007

Za normalizace

Zájem StB o vaše polské kontakty a cesty do Polska je velmi intenzivní. Ze spisu vyplývá, že se na Vás znovu zaměřili až někdy v roce 1979 (proto vás asi předtím nechali vycestovat). Dostali tehdy nějaké udání o vašem „zapojení do činnosti nelegální církve“, což bylo přátelství a spolupráce s kněžími, kterým odebrali státní souhlas, s paterem Františkem Líznou, Mádrem, Zvěřinou. Píší o Vás jako o „polské spojce“, která projednává kontakty nelegální církve a polského kléru, jako o spojce se „zahraničními centry“. V době, kdy jste jezdila do kláštera v Krakově, jste se jim jevila jako špiónka...

Pamatuju si z té doby jednu docela komickou historku. Byla jsem v Polsku v klášteře asi tři neděle, pak jsem jela do Katovic a pokusila jsem se prodloužit si pobyt. A kupodivu mi to vyšlo, nějakým omylem a proti vůli StB mi to protáhli na dva měsíce. Pak jsem ale musela zpátky do Československa – před Vánoci v roce 1982. Pro mne ten přechod od klausurního života do normálního pobývání v bytě byl strašně těžký, proto jsem se vždycky stavovala na Moravě u jedné přítelkyně, taky řeholnice, a tam jsem pět šest dní zůstala, abych „přišla k sobě“. Přátelé mi řekli, že potřebují něco doručit do Prahy, ale nechtějí to posílat poštou, jestli bych to tedy nevzala s sebou – šlo o dva dárky, pro arcibiskupa a pro pana Bláhu. To byl portýr u arcibiskupa, svatý člověk – a my jsme, huby nevymáchaný, říkaly, že by to mělo být naopak, že by měl být František Tomášek na portýrně a Bláha arcibiskupem... Tehdy jsem také vezla z Polska léky a hned, jak jsem přijela na Moravu, volala jsem chartistce Janě Šternové, že mám léky pro jejího muže. Ještě jsem jí říkala do těch odposlouchávaných telefonů, že jsou to dobré léky ze Západu a že se u ní příští den zastavím... Jela jsem tedy nazítří do Veletržní, kde Jana bydlela – a estébáci mě tam sebrali. Jana šla naštěstí zrovna po ulici nakoupit něco na pohoštění – a jak jsem ji viděla, začala jsem křičet, že mne zatýkají. A oni že ne, že se nic neděje, že budu za hodinku volná. Měla jsem radost, že to Jana viděla, protože jsem se hrozně bála, že mě seberou a nikdo z Charty se to nedozví. Nechali si mě pak na služebně až do večera, bez jídla, bez pití, a pořád se se mnou hádali, že jsem v Polsku zůstala bez povolení. Večer se pak dovolali do Katovic, zjistili, že mi pobyt skutečně prodloužili – jeden z těch estébáků tak koutkem pusy ucáknul, že byl asi někdo zase vožralej. Pak se zaměřili na moje věci a chtěli vědět, co mám u sebe. Půl hodiny jsme se hádali, pak vzali ty balíčky z Moravy a rozbalili ten pro pana Bláhu. Začali vyndávat věci a překvapeně se ptali: „A to není z Polska?“ A já, že ne, že jsem byla na Moravě. A oni: Tak toho arcibiskupa necháme... Jenže i na balíčku pro Tomáška už roztrhli svrchní obal – a já jsem tedy řekla, že si to odmítám vzít zpátky, protože by to vypadalo, že jsem se v těch dárcích hrabala, ať je předají sami, úředně. To nechtěli ani za nic. Hádali jsme se dlouho, nakonec začali kňourat, že je zdržuju, že mají lístky do Semaforu. Pak jsem vyhádal, že balíčky opatří úřední pečeti, dají na ně razítko a já je předám – aby bylo vidět, že je roztrhli při prohlídce. Jak jsem se s nimi hádala, pořád se ptali: „A proč do toho Polska jezdíte, tam to teď přece není klidné, jsou tam nepokoje, co tam vlastně děláte?“ A já jim řekla: „Já se tedy přiznám, kdyby nebylo mě, tak tam žádná Solidarita nevznikla, já jsem Walesova pravá ruka...“ Došlo jim, že si z nich dělám legraci, a vyhodili mě.

Zpracoval Adam Drda
Babylon 6/XVI, 2. března 2007

Židovkou

Vzpomínáte si na začátek protizidovských opatření? Když říkáte, že jste si své židovství v rodině vůbec neuvědomovali, znamená to, že jste se ani nesetkávali s projevy antisemitismu – přišlo to až s nacismem jako rána z čistého nebe?

Osobně si na antisemitismus nevzpomínám, možná jsem něco pociťovala po Mnichovu na gymnasiu, ale ne výrazně. Prožila jsem prostě to, co spousta jiných lidí, najednou jsem si své židovství „užila na plné pecky“. Museli jsme se stěhovat, přišla všemožná omezení a v prosinci 1941 nás deportovali do Terezína, byl to snad vůbec první civilní transport. Maminka a já jsme tam přežily celou válku, tatínka odvezli v říjnu 1944 do Osvětimi, okamžitě do plynu. Maminka měla čtyři bratry, jeden umřel na nějakou nemoc, dva taky zaplynovali, jeden to přežil. Bratr měl štěstí – velmi špatně se učil, a tak ho naši poslali ještě před mobilizací do Anglie do školy. Samozřejmě už tam zůstal, v patnácti letech se hlásil do armády, ale odmítli ho. V sedmnácti mu pak dali vybrat, u jaké zbraně chce sloužit, vybral si letectvo a náhodou do konce války nespadol. Na Terezín se mi moc vzpomínat nechce, je to pro mne složitá věc, máme málo času a podrobně jsem to už odvyprávěla v rozhovoru pro Annu Hyndrákovou z Židovského muzea v Praze. Kdyby to někoho moc zajímalo, tak se na muzeum může obrátit.

Z Terezína ještě před koncem války utekla, je to tak?

To je trochu silně řečeno, opustila jsem ghetto pár dnů před úplným osvobozením. Ke konci jsem pracovala na zahradě, kterou sice ještě pořád hlídali, ale už ne moc pečlivě. Tak jsem se sebrala, vzala si normální šaty, a když se naskytl příležitost, prostě jsem odešla. Zamířila jsem do Prahy, přesně řečeno, odjela jsem, stopla jsem si nějaký vůz. Nejlepší bylo, že mě na Malé Straně, hned jak jsem vylezla z auta, zatkla revoluční garda. Byla jsem tak nadšená z návratu do Prahy, že jsem se asi chovala úplně nenormálně, zmateně jsem koukala kolem sebe, rozhlížela se po střechách, oni mě obklopili a začali říkat: „No to je jasný, ona tam vyhlíží snajpřry, střílejí ze střech a ona je navádí!“ Naštěstí jsem jim vysvětlila, že jsem koncentráčnice, takže to dobře dopadlo, začali mě objímat. Šla jsem pak do našeho posledního bytu v Podskalské ulici. Byl obsazený, a přestože v předsíni ještě stály naše almary a bylo tam naše zařízení, vůbec mě nepustili dovnitř, řekli, že tam bydlí oběti bombardování a že tam nemám co hledat. Tak jsem pak různě hledala přístřeší a nakonec se mne ujaly dvě tety, ženy mých strýců z mamčininy strany, árijky. Jednu jsem potkala náhodou na ulici, ona mě odvezla druhé tetě, která měla větší byt, ale dopadlo to mizerně, protože přišli Rusáci a chtěli mne mít. Rusové vlezli všude, jak viděli mladou holku, tak byl konec. A mně bylo čtyřicet, musela jsem utíkat.

Dostali jste s maminkou a bratrem zpátky vaše věci a byt?

Ne, nikdy. Maminka byla těžce nemocná, bratr se vrátil z Anglie až později, v létě 1945, a vůbec jsme v praktických věcech neuměli chodit. Teprve v listopadu jsme dostali nějaké náhradní, velmi špatné bydlení. Do té doby jsme žili u tety na matracích na zemi.

Zpracoval Adam Drda
Babylon 6/XVI, 2. března 2007